

ПРОТОКОЛ V

МОЛЕКУЛНА ФИЗИКА

Измерване на относителна
плътност на пари по метода на
Виктор Майер

Лабораторно упражнение №3.5

Виолета Кабаджова,
ККТФ, фак. номер: ЗРН0600026

Физически Факултет,
Софийски Университет "Св. Климент Охридски"
28 май 2023 г.

1 Теоритична част

Забележка: В текущия протокол, макар и нестандартно, ще бележим относителната плътност с r (латинският аналог на гръцкото ρ).

Упражнението цели измерването на относителната плътност на пари хлороформ спрямо плътността на въздух при нормални условия (налягане $p = 101\,325$ Pa и температура $T = 273.15$ K). Тъй като в повечето случаи абсолютната стойност на газове и пари е много малка, то за удобство плътността се дефинира като относителна плътност между два газа, като най-често използваният еталон е сух въздух при нормални условия. Тази дефиниция се формулира във вида 1, където ρ_0 , V_0 , M_0 са съответно плътността, обемът и масата на изследваното вещество, а ρ_{air} - плътността на въздуха.

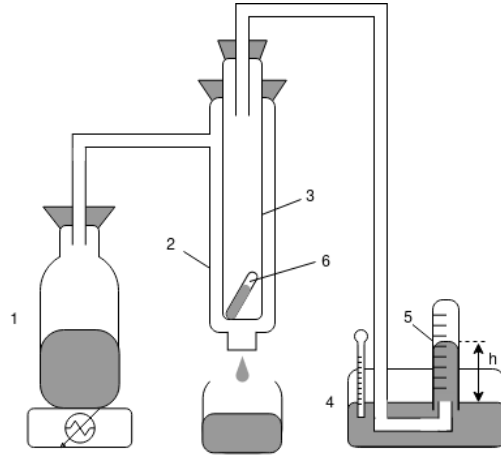
$$r = \frac{\rho_0}{\rho_{air}} = \frac{M_0}{V_0} \frac{1}{\rho_{air}} \quad (1)$$

2 Експериментална част

2.1 Експериментална установка

Над нагревател се слага стъклена колба пълна с вода, която се загрева и изпарява, като след това поема по тръбичките на системата. Когато парата стигне до стъкления съд 2 на схемата (фиг. 1), тя започва да затопля стъкления съд 3, след което да кондензира и да излиза от стъкления кожух 2, падайки в съда отдолу. Когато вътрешния съд 3 се загрева, въздухът в него се разширява и се отвежда до епруетка 5, където избутва част от водата. Следователно в епруетка 5 можем да измерим пряко изместеното количество обем. Отбелязваме, че налягането в епруетката, което съответства на нивото в широкия съд 4, е сума от хидростатичното налягане на стълба вода с височина h над това ниво ($\rho_{H_2O}gh$) и налягането на газовата смес в горния край на епруетката, което от своя страна е сума от парциалните налягания p_1 на изместения въздух от съда 3 и на наситените пари e (e зависи от температурата на водата в епруетката 5).

Тъй като съд 4 и епруетка 5 са скачени съдове, и налягането на повърхността на водата в съд 4 е равно на атмосферното налягане p_{atm} , то от условието за равновесие на скачени съдове следва ур. 3.

Фигура 1: Схема на опитна постановка; 1 - колба над нагревател, 2 - стъклен кожух, 3 и 4 - стъклени съдове, 5 - измерителна епруветка, 6 - ампула

$$p_{atm} = p_1 + e + \rho_{h_2o}gh, \quad (2)$$

$$p_1 = p_{atm} - e - \rho_{h_2o}gh, \quad (3)$$

Работната формула, която ще използваме е формула 4, където M_0 , V_0 , p_0 , ρ_0 са съответно масата, обемът, налягането и плътността на изследваното вещество, T_{atm} , p_{atm} - съответните температура и налягане на атмосферата при стандартни условия, p_1 , e - съответните парциални налягания на изместения въздух от съда 3 (фиг. 1) и на наситените водни пари, ρ_{h_2o} - плътността на водата в съд 4 (фиг. 1), h - височината на водата в епруветка 5 (фиг. 1).

$$r = \frac{\rho_0}{\rho_{air}} = \frac{M_0 T_{air} p_0}{V_0 T_{atm} \rho_{air} p_1} = \frac{M_0 T_{air} p_0}{V_0 T_{atm} \rho_{air}} \frac{1}{(p_{air} - e - \rho_{h_2o}gh)} \quad (4)$$

2.2 Задача: Измерване коефициента на вътрешно триене и дължината на свободния пробег на молекулите на въздуха

Правим експеримента веднъж и записваме измерванията в таблица 1. За да намерим масата на изследваното вещество, използваме формула 5, където V_{ch} е първоначално налятото количество хлороформ в ампула 6 на фиг. 1. Използваните стандартни константи записваме в таблица 2, като тяхната грешка е половината от най-малкото записано деление.

$$M = V_{ch0} = 1489 \cdot 4 \cdot 10^{-9} = (60 \pm 7) \cdot 10^{-6} kg \quad (5)$$

Величина	Стойност и грешка	Мерна единица
Плътност на въздуха ρ_{air}	$95\,389 \pm 10$	Pa
Температура на въздуха T_{air}	292 ± 0.5	K
Плътност на хлороформ ρ_0	1489 ± 0.5	kg/m ³
Налято количество хлороформ в ампула V_{ch}	$(40 \pm 5) \cdot 10^{-6}$	m ³
Обем газ в епруветка V_0	$(7.5 \pm 0.05) \cdot 10^{-6}$	m ³
Височина на воден стълб в епруветка h	$(9 \pm 0.5) \cdot 10^{-2}$	m
Налягане на наситени водни пари при 19 deg C	2199.45 ± 24	Pa

Таблица 1: Измервания и резултати

Използвайки ур. 4, получаваме $r = 7.2 \pm 1.4$. Тъй като относителната плътност r е съотношение между две други плътности, то тази величина е безразмерен коефициент.

Величина	Стойност	Мерна единица
Атмосферно налягане при нормални условия p_{atm}	101 325	Pa
Температура при нормални условия T_{atm}	273.15	K
Плътност на въздуха ρ_{air}	1.293	kg/m ³
Земно ускорение g	9.81	m/s ²
Плътност на водата ρ_{h_2o}	997	kg/m ³

Таблица 2: Използвани стандартни константи